

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟΥ*

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. **Παναγ. Μπρατσιώτης** παρουσιάζων τὸ κατωτέρω δηλούμενον δημοσίευμα εἶπε τὰ ἑξῆς :

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἡμῶν τὰς ἄρτι ἐκδοθείσας «Βιογραφικὰς Ἀναμνήσεις» τοῦ ἀπὸ Τραπεζοῦντος ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ (1881 - 1949), ἐπιφανεστάτου ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἐθνικοῦ ἀνδρός, ἐπιτίμου διδάκτορος τῆς Θεολογίας τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν Πανεπιστημίου, διαδεχθέντος τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Χρυσόστομον Παπαδόπουλον ἐν τε τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ καὶ τῇ Ἀκαδημίᾳ, ἀνδρὸς κοσμήσαντος, ὡς καὶ ἐκεῖνος, καὶ τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν ὡς τακτικοῦ μέλους αὐτῆς ἀπὸ τοῦ 1939 - 1949, ἐξόχους δὲ εἰς κρισιμωτάτας διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος ἡμῶν περιστάσεις προσενεγκόντος ὑπηρεσίας. Τῆς ἐκδόσεως τοῦ περισπουδάστου τούτου ἔργου ἐπεμελήθη ὁ κ. Γ. Ν. Τασοῦδης πρὸς μητρὸς ἀνεψιὸς τοῦ ἀνδρός, θεωρῶν τοῦτο, οἷον καὶ πράγματι εἶναι, ὡς συμπλήρωμα τοῦ περὶ τῆς «Ἐκκλησίας τῆς Τραπεζοῦντος» ἔργου του, διὰ τὸ ὅποιον εἶχεν ἀπονεμηθῇ ὡς ἔπαθλον τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν εἰς τὸν συγγραφέα τὸ ποσὸν τῶν δραχμ. 34.000, ὅπερ ἐδωρήθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Ποντιακῶν Μελετῶν πρὸς συνέχισιν τοῦ ἔργου της.

Τὸ διαφέρον τοῦ ἀναγνώστου τοῦ παρουσιαζομένου ἔργου προκαλοῦν ἤδη αἱ ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς ἡλικίας τοῦ ἀνδρός (σελ. 13 - 25), ἐμφαίνουσαι τὴν στοργὴν του πρὸς τὴν γενέτειράν του. Ἀκολούθως δ' ἐκτίθενται μετὰ τῆς διακρινούσης τὸν ἄνδρα λιτότητος τὰ τῶν σπουδῶν του ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης μετὰ τῶν σχετικῶν ἀναμνήσεων (σελ. 25 - 37), τὰ τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ ὡς καθηγητοῦ τοῦ «Φροντιστηρίου τῆς Τραπεζοῦντος» καὶ ὡς ἀρχidiaκόνου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως αὐτῆς. Ἐπακολουθοῦν τὰ τῆς ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ἑλβετίᾳ μετεκπαδεύσεως αὐτοῦ (σελ. 48 - 56) καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰ τοῦ διορισμοῦ του ὡς ἀρχισυντάκτου τοῦ ἐπισήμου δημοσιογραφικοῦ ὄργάνου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», ἅμα δὲ καὶ ὡς ἀρχιεοφύλακος τοῦ ἐν λόγῳ Πατριαρχείου (σελ. 57 - 64), τὰ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ εἰς Βενετίαν ὡς Ἐξάρχου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς μελέτην καὶ ρύθμισιν τῶν πραγμάτων τῆς αὐτόθι Ἑλληνικῆς Κοινότητος (1912), ἐφεξῆς δὲ τὰ τῆς δι' Ἀθηνῶν διελεύσεως του καὶ τὰ τῆς μετὰ τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου συναντήσεως κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ Α' Βαλκανικοῦ πολέμου (1912), τὰ τῆς ἐπιστροφῆς του εἰς Κωνσταντι-

* Συνεδρίασις τῆς 6ης Μαΐου 1971.

νούπολιν, ὥς καὶ τῆς εἰς τὸν Πατριαρχὴν Ἰωακεῖμ τὸν Γ' ὑποβολῆς τῆς σχετικῆς ἐκθέσεώς του ἐπὶ τῶν ὡς ἄνω ζητημάτων, τὰ τῆς ἀσθενείας καὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἐν λόγῳ Πατριαρχοῦ καὶ τῆς ἐκλογῆς Γερμανοῦ τοῦ Ε' (1912 - 13), ὥς διαδόχου αὐτοῦ. Ἐπακολουθοῦν τὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ὡς Μητροπολίτου Τραπεζοῦντος «τῇ αἰτήσῃ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ αὐτῆς» (1913), τὴν ὁποίαν Μητροπόλιν ἐπρόκειτο μεγάλως νὰ ἐξυπηρετήσῃ εἰς ἡμέρας κρίσιμωτάτας, μάλιστα μετὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Α' παγκοσμίου πολέμου (1914), ἣτις ἐπέφερεν ἐπιδείνωσιν καὶ τῆς ἐν τῇ Μητροπόλει ταύτῃ καταστάσεως, μάλιστα διὰ τῶν φρικαλέων σφαγῶν τῶν Ἀρμενίων, συγχρόνως δὲ ἐπέβαλεν εἰς τὸν Μητροπολίτην συντόνους προσπάθειας πρὸς προστασίαν τῶν χριστιανικῶν πληθυσμῶν, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Ἀρμενίων (1915 - 1916). Ἐν συνεχείᾳ ἐκτίθενται τὰ τῆς μετὰ τὴν ἐκλογὴν του ἐπισκέψεως εἰς Ἀθήνας καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἀναχωρήσεώς του εἰς Τραπεζοῦντα, τὰ μετὰ τὴν διάσπασιν τοῦ Τουρκικοῦ μετώπου καὶ τὴν κατάληψιν τῆς Ἐρζερούμ ὑπὸ τῶν Ρώσων (1916), τὰ τῆς ἐκ Τραπεζοῦντος ἀποχωρήσεως τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ σχηματισμοῦ προσωρινῆς κυβερνήσεως ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Χρυσάνθον, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας εἰσῆλθον εἰς αὐτὴν Ρωσικὰ στρατεύματα ὥς καὶ ὁ Ἀντιβασιλεὺς τοῦ Κανκάσου Μέγας δούξ Νικόλαος Νικολαΐεβιτς, τοῦ ὁποίου καὶ μυστικὴν ἀποστολὴν ἐξετέλεσεν ὁ Μητροπολίτης. Ἐν συνεχείᾳ δ' ἐκτίθενται τὰ τῆς περιοδείας αὐτοῦ εἰς τὰς περιοχὰς τοῦ Πόντου, μεθ' ὃ ἐπηκολούθησεν ἡ Ρωσικὴ ἐπανάστασις καὶ ἡ ἐκθρόνισις τοῦ Τσάρου Νικολάου Β' (1917), τὰ τῆς ἐξόδου τοῦ Μητροπολίτου εἰς νέαν περιοδείαν ἀνὰ τὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας του (1917) καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰ τῆς ὀπισθοχωρήσεως τῶν Ρωσικῶν στρατευμάτων, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας ὁ Μητροπολίτης ἐδέησε νὰ προβῇ εἰς ἐνεργείας συντόνους πρὸς προστασίαν τοῦ ποιμνίου του ἐν ὧν νέας καταλήψεως τῆς Τραπεζοῦντος ὑπὸ τῶν Τούρκων (1917), τὰ τῶν τελευταίων ἡμερῶν τῆς Ρωσικῆς κατοχῆς τῆς Τραπεζοῦντος καὶ γαλλικῶν προτροπῶν πρὸς συγκρότησιν Ἑλληνικῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως (1918), τὰ τῆς ἀνακαταλήψεως τῆς Τραπεζοῦντος ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ τῶν μέτρων τοῦ Μητροπολίτου πρὸς προστασίαν τῶν Χριστιανῶν, τὰ τῆς συνθηκολογήσεως τῆς Τουρκίας καὶ τὰ τῆς εἰσόδου συμμαχικῶν στρατευμάτων καὶ στόλου εἰς Κωνσταντινούπολιν (1918), τὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Μητροπολίτου ὡς μέλους τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς προάσπισιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀλυτρώτου Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν συνδιάσκεψιν τῆς εἰρήνης καὶ τὰ τῆς ἀναχωρήσεως εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας καὶ Μασσαλίαν, τὰ τῆς ἀφίξεως εἰς Παρισίους καὶ τῆς πρώτης συνεννοήσεως μετὰ τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἑλλάδος, τὰ τῆς ἐπισκέψεως εἰς τὸν Jules Cambon, τὰ τῆς ἐνημερώσεως τῆς Ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας καὶ τῆς

συναντήσεως μετὰ τοῦ Bratiano, ὥς καὶ τὰ τῆς ἐπισκέψεώς του εἰς τὸν Πρόεδρον Wilson καὶ ἄλλας προσωπικότητας. Ἐν συνεχείᾳ δὲ ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν καὶ μετὰ τῶν Ἀρμενίων προσωπικῶς καὶ ἀκολούθως μετέβη εἰς τὴν Ἀγγλίαν πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὰς ἐνεργείας ὑπὲρ τοῦ Πόντου. Ἐφεξῆς ἐκτίθενται τὰ τῆς ἐκ Παρισίων ἀναχωρήσεώς του εἰς Ἀθήνας διὰ περισσότερας συνεννοήσεις μετὰ τῶν ἀρμοδίων καὶ ἐκεῖθεν εἰς Θεσσαλονίκην, μεθ' ὃ ἐπανῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἐπληροφορήθη τὰ τῆς ἀρνήσεως τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν νὰ ἀναλάβουν ἐντολὴν ἐν Τουρκίᾳ. Ἐν συνεχείᾳ δὲ ἐκτίθενται καὶ τὰ τῆς συνεννοήσεως αὐτοῦ μετὰ τῶν Τούρκων, ὥς καὶ τὰ τῆς ἐπιστροφῆς του εἰς Τραπεζοῦντα καὶ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ εἰς Καύκασον (1919). Κατόπιν δ' ἐκτίθενται τὰ τῆς νέας προσκλήσεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου καὶ τὰ τῆς μεταβάσεως τοῦ Μητροπολίτου εἰς Παρισίους καὶ Λονδῖνον διὰ διαβήματα ὑπὲρ τοῦ Πόντου (1920).

Τέλος δὲ ἡ ἀφήγησις κατακλείεται διὰ τῆς παραθέσεως συγκινητικοῦ ἀποσπάσματος τοῦ συγγράμματος τοῦ Μητροπολίτου περὶ τῆς «Ἐκκλησίας τῆς Τραπεζοῦντος» διὰ τὴν ἔναντι τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Χριστιανῶν καὶ εἰδικώτερον τῶν Ἑλλήνων στάσιν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων (1914 - 20). Ἐπακολουθεῖ παράρτημα ἑκτενὲς ἐκ διαφωτιστικωτάτων κειμένων (σελ. 289 - 378), ὥς καὶ ὁ ἐπίλογος τοῦ ἐκδότου τῶν «Βιογραφικῶν Ἀναμνήσεων» κ. Γ. Τασοῦδη, αἵτινες λήγουν μὲ τὴν περίοδον τῶν ἐτῶν 1919 - 20.